



VÉLEMÉNY

VÉLEMÉNY

Ruszák Miklós: Női karrier?

Gondolatok két tudományos rendezvény kapcsán

Tetszik vagy sem, a nők és férfiak közötti különbségek hangsúlyozása a mindennapi diskurzusaink részét képezik. Mindkét nemnek vannak bevett „vicces”, avagy sértő megjegyzései, betanult tradicionális élcelődései az ellenkező nem képviselői számára, de lássuk be, általában a nőkkel szemben megfogalmazott „jópofa” beszólások azok, amelyek sok esetben lenéző bújtatott tartalommal bírnak.

Ha szánunk rá pár percet, hogy végigpörgessük magunk előtt a nők és férfiak közötti különbségképzés eddigi történelmét, mind-egy, hogy mennyire vagyunk otthon a témában, biztosan megakad a szemünk olyan pillanatokon, párezer-éveken, amikor a nőket valamilyen hátrányos megkülönböztetés érte (oldalborda, boszorkányégetések, általános alávetett helyzet, stb.), amit – legyünk őszinték kedves férfitársaim – mi férfiak generáltunk. Mindez pedig olyan jól sikerült,

hogy manapság, amikor már (viszonylagos) emancipálódásról, nemek közti egyenlőségről beszélünk, még mindig léteznek „csajos vs. pasis” dolgok. Ilyenek például a shoppingolás, vagy a sörözés, amely tevékenységekben a másik nem képviselői nem kifejezetten kíváncsok, vagy például azok a mondatok, amelyek bizonyos tevékenységeket férfi, vagy éppen női privilégiumnak nyilvánítanak. Ilyenekből mindannyian különösebb nehézségek nélkül jelentős mennyiséget tudunk összeszedni: például egy nő ne káromkodjon, vagy egy részeg nő csúnya látvány (mintha egy részeg férfi szebb lenne), a férfi viszont nem sírhat, és így tovább.

Szerencsére a 20. században egyre többen fedezték fel, hogy itt valami nem kerek így, és megindultak a *genderkutatások*^[1] rögzös útkon (sejthetjük, hogy melyik nem képviselői felülreprezentáltak a tudományterületen). Persze a genderkutatások között ugyanúgy megtalálhatók férfi-kutatások, mint nő-kutatások, de talán egyetérthetünk abban, hogy ha az emberiség fele hol kisebb, hol nagyobb elnyomásban él, akkor a nőkkel foglalkozó kutatások sokkal termékenyebb és fontosabb tudományterület lehetőségével kecsegtetnek.

A nők hátrányos megkülönböztetésével kapcsolatban tudományos szempontból az egyik



legérdekesebb írás *Pierre Bourdieu*, a 20. század egyik legkiválóbb és legtöbbet hivatkozott szociológusának *Férfiuralom*^[2] című munkája. Két dolog miatt nagyon fontos Bourdieu ezen írása, ami, hozzá kell tennem, tudományos körökben nem a legelismertebb munkái közé tartozik. Egyrészt azért, mert Bourdieu férfi, és valószínűleg csak akkor lehet feltárni és megszüntetni az egyenlőtlenségeket, ha ebben a férfiak is partnerként viselkednek. Másrészről egy igen elismert tudós, akinek a szavai figyelemfelkeltőbbek, és nagyobb súllyal bírnak.

De miért is írtam mindezt? A fenti gondolatokat bevezetésnek szántam ahhoz, hogy beszámolhassak két olyan eseményről, amelynek témája a karriertervezés, ráadásul az egyik kifejezetten a nők karrierlehetőségeivel foglalkozott. A karrierépítés területén ugyanis gyakran hatványozottan jelentkeznek a két nem megkülönböztetéséből adódó problémák. De ahogy a rendezvényeken is kiderült, azért vannak kivételek.

Mindkét rendezvény egy héten belül került megrendezésre a pécsi Zsolnay Kulturális Negyedben. Elsőként néhány szó a **Nők a Tudományban Egyesület kerekasztal beszélgetéséről**, ami a *Lányok Napja karrier nap* felvezető rendezvénye volt 2013. március 7-én. A NaTE célkitűzései közé tartozik a nők tudományos pályájának ösztönzése, illetve a férfiak és nők közötti egyenlőség megteremtése az oktatásban és munkavállalásban, ami – lássuk be – nem túl könnyű, és sokszor nem is túlzottan hálás feladat. Az Eu-

rópai Unió persze folyamatosan dolgozik az esélyegyenlőség megteremtésén, a két nem lehetőségeinek közelítésén, és támogatja az ehhez hasonló programokat. Ennek ellenére, sajnálatos módon, Magyarországon még mindig nagyon kevés ilyen és hasonló kezdeményezés van, holott a kutatási eredmények tanúsága szerint is nagyon nagy szükség lenne ezekre, hiszen hazánk ezen a területen nagy lemaradással küzd az EU tagállamainak viszonylatában. (Elég, ha csak a Magyar Parlamentben szemügyre vesszük, hogy hány nő foglal helyet a férfiak között – ez nem fog sok időt igénybe venni). A *Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia - Irányok és célok 2010-2021* című tanulmányból^[3] kiderül, hogy az 1990-es évek óta nem változott jelentősen a Magyar Parlamentben helyet foglaló képviselőnők férfiakhoz viszonyított aránya. 1995-ben az országok sorában elfoglalt nem túl előkelő 43. helyünket mára 123-127. helyre sikerült cserélnünk. Ez a visszaesés valójában azt jelenti, hogy Magyarországon nem változott a nők aránya számottevően a döntéshozatalban, viszont az összehasonlításban szereplő országokban nőtt az arányuk.

A kerekasztal-beszélgetés egyik célja az volt, hogy példaképeket állítson a fiatal lányok elé, és bátorítsa őket olyan pályák választására, amelyek tipikusan férfias szakmáknak számítanak, mint például a mérnöki pálya, vagy az ipari kutatás-fejlesztés. A rendezvényt Dr. Schadt Mária a NaTE Dél-Dunántúli Regionális Központjának regionális felelőse, a Pécsi Tudományegyetem Szociológia Tanszékének



nyugdíjba vonult tanszékvezetője, és Dr. Péntek Eszter a NaTE tagja, és Pécsi Tudományegyetem Szociológia Tanszékének adjunktusa szervezte.

A rendezvény első blokkjában színvonalas bemutatkozó előadásokat hallhattunk olyan, a tudományos életben, és a férfiasnak tekintett szakmák területén kiemelkedő sikereket elért nőktől, akik valóban példaképként szolgálhatnak azoknak a lányoknak, akik nyitottak ezekre a pályákra. Dr. Gáspár Gabriella (*PTE-BTK Szociológia Tanszékének vezetője*) köszöntője után Prof. Dr. Zámbo Katalin a *PTE Klinikai Központ, Nukleáris Medicina Intézetének* vezetője beszélt arról, hogy miként került a pályára, majd Dr. Bugyi Beáta (*egyetemi adjunktus, PTE ÁOK Biofizikai Intézet*) mutatkozott be, és mutatta be tudományterületét. A két előadás után az építészettel foglalkozó hölgyek kaptak szót, mégpedig Dr. Kovács Orsolya (*egyetemi docens, PTE PMMIK Építőművész Szakmai Intézet*), Dr. Szabó Éva (*egyetemi docens, dékán-helyettes, tanszékvezető, PTE PMMIK Építészmérnöki Szakmai Intézet*), Dr. Tamás Anna Mária (*egyetemi adjunktus, PTE PMMIK Építőművész Szakmai Intézet*), és Dr. Borsos Ágnes (*egyetemi adjunktus, PTE PMMIK Építőművész Szakmai Intézet*), végezetül pedig Dr. Gaál Sarolta, a *PTE PMMIK* tanársegédje mesélt életútjáról, és az építész szakma szépségeiről. Az építész hölgyektől megtudhattuk azt is, hogy egyre több fiatal nő jelentkezik a PTE Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Karára.

A rendezvény második blokkjában Salamon

Erika a *Hauni Hungária Kft.* projektmenedzserre számolt be a Hauni női karrierépítésben betöltött szerepvállalásáról, és Dobos Elvira, *diplomás business coach, a Magyar Coachszemle* társ-főszerkesztője beszélt a karriertervezés fontosságáról, és lehetőségeiről. Dobos Elvira kutatási adatokkal is alátámasztotta az építészek korábbi kijelentését, miszerint egyre több nő jelentkezik felsőfokú oktatási intézménybe (nem csak műszaki területen), ennek ellenére a magasabb pozíciók még mindig sokkal nyitottabbak a férfiak számára. Így aztán a karriertervezés és karriermenedzsment különös hangsúlyt kap a nők esetében. A rendezvény egyedüli férfi előadója, Kiss Zoltán, a pécsi *Leőwey Klára Gimnázium* tanára a középiskolákban megvalósuló tehetséggondozásról beszélt. Zárásként Dr. Schadt Mária mutatta be a résztvevőknek és a hallgatóságnak a *Nők a Tudományban Egyesület* tevékenységét. A rendezvényen részt vett Prof. Dr. Nagy Endre szociológus, filozófus is, aki értékes hozzászólásaival tette teljessé az elhangzottakat.

A másik rendezvény, amelyről megosztok pár gondolatot, a Pécsi Tudományegyetem Szociológia Tanszékének szervezésében 2013. március 13-án megrendezésre került *Átmenet a felsőoktatásból a munkaerőpiacra* konferencia. A konferenciát alapvetően két részre osztották a szervezők. Az egyik blokk a Szociológia Tanszék 2012 júniusában Kémesen rendezett falukutató táborának eredményeit mutatta be, ahol az egyik kutatócsoport a szegénység női arcával foglalkozott. Ennek eredményeit Kovács Anna Dóra és Makai Ale-



xandra foglalta össze, kiemelve az ormánsági nők korlátozott lehetőségeiről kapott eredményeket. A blokk délutáni szekciójában többek között Dr. Schadt Mária és Dr. Péntek Eszter az ipari kutatás-fejlesztés területén dolgozó nőkkel foglalkozó kutatását bemutató előadása is elhangzott.

A másik blokkban két hosszabb előadás kapott helyet, illetve egy nagyjából kétórás karriertervezés workshop. A délutáni első előadó Vass Réka, a *British American Tobacco Hungary, BAT Pécsi Dohánygyár Kft.* termelési HR és CORA vezetője volt. Előadásában a munkaerő-piaci szereplők frissdiplomások irányában támasztott elvárásairól beszélt. Ezt követően a coach-szakma egy képviselője, a

már fentebb említett Dobos Elvira beszélt a karrierépítésről, és az ebben kiemelkedő szerepet játszó nem szakmai jellegű kompetenciák, illetve fejlesztésük fontosságát hangsúlyozta, amiből a hallgatók az előadás után a karriertervezés workshopon kaphattak ízelítőt. A workshopon a fiatal hölgyek voltak 90%-os többségben, ami elég jól példázza az előbb már említett tendenciát.

Az előadások mindkét rendezvényen élénk érdeklődést, sok hozzászólást, hosszú beszélgetéseket váltottak ki a hallgatóság aktív részvételével. Látható tehát, hogy a téma élő és aktuális. Összefoglalva, még sok ilyen rendezvényt.

Jegyzetek

[1] A szociológiai nem – vagyis a gender – a nemek közötti különbségeket elsősorban nem a biológiai nemnek tulajdonítja, hanem annak, hogy a gyereket miként szocializálják a szülei, illetve a társadalom. Magyarországon még mindig nagyon sok tradicionális nézet tartja magát – amelyek azonban a mai társadalmi szerkezettel már nem összeegyeztethetők – és ezek a nőket gyakran háttérbe szorítják. Sajnos sok olyan mai fiatallal találkozom, akik teljesen meg is elégszenek az elnyomott nő szerepével, vagy esetleg fel sem merül bennük, hogy ennek nem kellene így lennie.

[2] Pierre Bourdieu: *Férfiuralom*. Budapest, Napvilág Kiadó, 2000.

[3] *Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia – Irányok és Célok 2010-2021.*, Magyar Közlöny, 2010/5.